

Johann Gabriel Pries

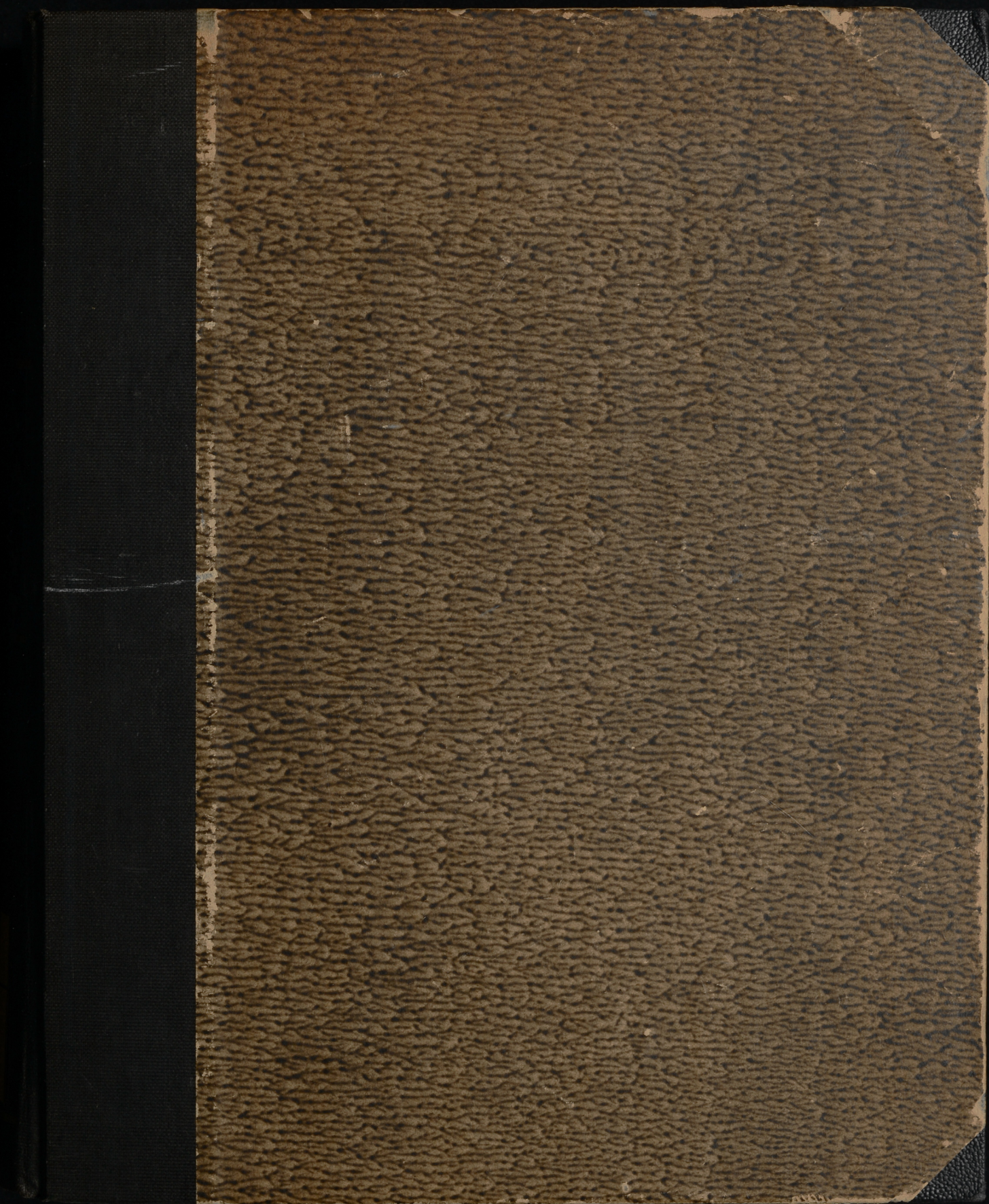
De Scriptoribus Profanis, Rerum Sacrarum Testibus, Fide Non Dignis : Quorum Ad ... Natalem ... Domini Friderici, Ducis Regnantis Megapolitani ... Die IX. Novembr. A. R. S. MDCCLXX. Publica Pietate Celebrandum ... Invitaret

Rostochii: Litteris Adlerianis, [1770]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn881600229>

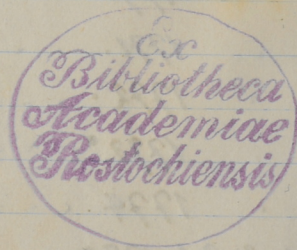
Druck Freier Zugang

MK-9453. (2)

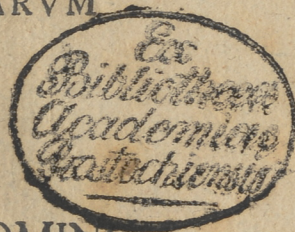

174
DE
SCRIPTORIBVS PROFANIS, RERVM SACRARVM
TESTIBVS, FIDE NON DIGNIS,

Q V V M

AD GLORIOSISSIMVM NATALEM
SERENISSIMI DVCIS, PRINCIPIS ac DOMINI,

DOMINI
FRIDERICI,

DVCIS REGNANTIS MEGAPOLITANI,
PRINCIPIS VETVSTAE GENTIS HENETAE,
SVERINI AC RACEBVRGI, COMITIS ITEM
SVERINENSIS, TERRARVM ROSTOCHII AC
STARGARDIAE DYNASTAE,

DOMINI NOSTRI CLEMENTISSIMI,

SOLLEMNIORIBVS PVBLICISQVE ORATIONIBVS
IN GYMNASII AVDITORIO MAIORI

DIE IX. NOVEMBR. A. R. S. CIO IO CCLXX,

PVBLICA PIETATE CELEBRANDVM,

PATRES VTRIVSQUE REI PVBLICAE

HVMANISSIME ET OFFICIOSISSIME INVITARET,

NONNVLLA PRAEMISIT

M. IO. GABR. PRIES,

DVCALIS GYMNASII GVSTROVIENSIS RECTOR.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS.

SECRETORIBUS ET OTIIS SERVANDUM
AD GLORIOSISSIMUM NAVALIUM
SERENISSIMOSQUE PRINCIPES
DOMINI
FRIDERICI
L. DEI GRATIA REGIS
MAGNIFICENTISSIMO
SCHEMATE ET ALIIS
IN CAUSA ALTISSIMO MAIORI
DIE 17. NOVEMBR. A. 1713. ACTX
PATRIAE VITAEQUE R. P. B. L. G. A. E.
M. JOH. GABR. BRUNN.
ROSTOCKI
A. 1713. ALBERTI

Quamquam scriptoribus profanis, res gentis suae gestas commemorantibus, omnis diligentiae ac dexteritatis laus iure meritoque est tribuenda; omnem tamen iis, quando populi Iudaici rei publicae sacrae, ac ciuilibus formam, leges et instituta, quibus vtriusque salus et prosperitas fuit innixa, ac varia fata, et vicissitudines exponunt, aequus rerum antiquarum aestimator denegabit fidem atque auctoritatem. Quodsi enim eorum testimonia cum Mosis, diuini et omnium scriptorum antiquissimi, oraculis conferas; fabulas potius Milesias, quam historias eos conscripsisse putares. Tanta enim est ipsorum negligentia, inconsiderantia, ac mentiendi libido, vt, si suae gentis historiarum monumenta non intentiore cura et diligentia composuissent, nunquam accidere potuisset, vt ad nostram eorum scripta peruenissent aetatem. Non est, quod mireris, si Graeciae ac Latii scriptores omnibus, quae historicum efficiunt fide dignum, plane destitutos fuisse virtutibus, diligentissime reputes. Historia enim, teste

(2

Cice-

Cicerone, est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, et nuntia vetustatis, eiusque lex prima est: nihil dicere falsi, nihil dissimulare veri, sine suspitione vel gratiae, vel simultatis scribere 1). Historiarum igitur conditor, nisi vera dicere possit, ac velit, vix nomen tuebitur, nec vlla fide dignus est habendus. Vera autem is modo exponit, qui rerum, quas enarrat, cognitione est instructus indubia et accurata. Quod vero nulla ratione fieri potest, nisi ipse rebus interfuerit, easque oculis perlustrauerit; vel ex aliorum, quorum fides aequae certa et firma est, commentariis optima quaeque hauserit, vel alia ex melioris notae viris, qui rei gestae praesentes adfuerunt, eamque fideli memoriae tradiderunt custodiendam, et ipsi fallere noluerunt, commemorata perceperit. Nullum igitur impetrabit adfensum, qui rumori ac famae, quae omnia in maius extollit, et vires acquirit eundo, aut traditionibus et sermonibus vulgaribus nimis confidit. Malitia enim hominum falsum venditat pro vero, mox petulantia aliorum credulitati et simplicitati imponit, et mox ingenii vigor, si qua memoria exciderunt, alia fingit, quae in illorum locum substituat.

Omnia haec scriptoribus Graecis et Romanis, rerum populi Iudaici memoriam ad posteros propagaturis, certae et indubitatae cognitionis subsidia defuisse, qui non facile intelligat, arbitror fore neminem. Res enim, quae ab ipsis sunt expositae, remotissimis ab ea, qua ipsi floruerunt, aetate peractae sunt temporibus. Istorum igitur scriptorum ne vllus quidem testis oculatus adferri potest. Nullum quoque ab aliis historiarum monumentis, quinque nempe Mosis voluminibus, vnico et verissimo vetustioris historiae Iudaicae commentario, potuit arcessi auxilium. Erant enim hi libri sacri adeo rari, vt ipsi proceres huius populi, ac sacerdotes, eos vnquam fuisse conscriptos, ignorarent. Dictis fidem abunde facient, quae de Iosia, religioso Iudaeorum Rege, eiusque studio, istos libros, postquam tamquam blattarum et tinearum epulae putrescebant in arca, in lucem vindicandi, relata legimus. Finge, quaeso, Graecos Romanos forte fortuna codicem hunc accepisse,

1) Libr. II, de Orat. C. 2.

pisse, aut vi extorfisse: nihil tamen inde lucri eos fecisse, fateris, est necesse. Hebraeus erat, quem ob linguae, quam huius gentis victores discere aspernabantur, ignorantiam nec legere poterant, nec intelligere. Hebraeo quoque uti non poterant magistro, qui religionis suae praeceptis eos imbueret. Grande enim nefas, ac morte piandum erat, si quis alium quemquam praeter populares ad illos aeternae salutis fontes admitteret 2). Publica praeterea sacra fiebant, Iudaica adhuc florente re publica, in templo Hierosolymitano, eiusque atrio interiori, cuius frequentandi nemini, nisi in diuinius doctrinae capitibus probe instituto, concessa fuit libertas. Ne enim alii, a Iudaica religione et sacris abhorrentes, istuc progredierentur, sanctumque profanarent locum, duae positae erant columnae, quibus, teste Iosepho, erat inscriptum: *μη δειν ἀλλόφυλον ἔντος τῆς ἁγίας παριέναι*, nemini licere alienigenae in locum intrare sanctum 3). Nec denique ex versione graeca Alexandrina, nec ex Iosephi antiquitatibus certa rerum Iudaicarum cognitio potuit hauriri. Illa infinitis scater terroribus 4). Et quod ad Iosephum attinet, non denegandam ei esse existimo omnem auctoritatem, sed ea lege, ne temere illi fides habeatur vbique, aut solus citetur Iudaicae, et sacrae antiquitatis testis. Clarissimis enim patet indiciis et argumentis, eum et sermonis patrii solidae cognitionis, hinc et rerum antiquarum, rudem et ignarum fuisse. Hebraica nomina a graeca origine deriuare audet, ipsius Hierosolymae urbis vocabulum sacra solyma. Lapidis, a Samuele in victoriae monumentum excitati nomen, *אבן עזר*, fortem significare credidit. Columnas tabernaculi, atrium cingentes, aeneas fuisse memoriae prodidit

2) Testes habemus magistros Talmudicos, qui diserte indicant, אין מוסרין דברי תורה לגוי: licere nemini verba legis docere alienigenas, in Codice Gemarico חגיגה Fol. 13. Hinc et Iuuenalis satyr. XIV. 102 Mosis volumen arcanum adpellat, quia nemini, nisi religionis Mosaicae cultori, sacros istos legendi libros data erat facultas.

3) de bello Iudaico Libr. V. C. 5.

4) vid. Progr. de LXX. Interpretibus,

prodidit 5), quas ligneas tradit sacer codex, aeneis duntaxat bafibus innixas 6). Decem millia lychnuchorum aureorum in templo Salomonis comminiscitur 7), quum decem tantum fuerint 8). Et quis est, qui nesciat? Iosephum cultum Iudaicum accommodasse ad instituta reliquorum populorum eo consilio et mente, ut augustior et acceptior Romanis videretur religio Iudaica, quam ut absurdam et fordidam perpetuis concubiis lacerabant. Ita enim in dedicatione templi Salomonis fragrantissimum odorem repleuisse aedem fingit; quum nubes mentio modo fiat in sacris litteris: quo et DEVM Iudaeorum eadem ratione adparuisse intelligerent Deorum cultores, quemadmodum Deos suos praesentes implere omnia suavissimo odore fuerant commenti.

Scrupulum vero ac dubitationem nobis iniicere student, qui viros eruditionis ac sapientiae laude conspicuos, Pythagoram, Platonem, aliosque in Aegypto cum populo Iudaico esse versatos arbitrantur, ut in religionis praeceptis ab illo imbuerentur 9). Sed nobis veri simile non videtur, Philosophos istos ad hunc populum, qui erat morosus, difficilis, superbus, rudis et ultra lateres et allium Aegypti vis sapiebat, quem sacrilegii reum faciebant, et scabie aliisque morbis gravissimis infectum omnes gentes vitabant, in religione, quam ipsi Aegyptii auersabantur, institutionis causa esse profectos. Confirmare hanc sententiam student in primis Platonis doctrinarum consensu cum lege Mosaica, Loca

vero,

5) Antiquit. L. III. C. 6.

6) Exod. C. XXVII. v. 10 seqq.

7) Antiquit. L. VIII. C. 3.

8) 2 Paral. C. IV. v. 7.

9) Ex quorum numero potissimum notari merentur P. Dan. Huetius in Demonstr. Euangel. Propos. IV. C. 2. Io. van der Wayen in Dissert. de λογος aduers. Clericum p. 65. Ren. Massuetus in Dissert. I. in Irenaeum et alii. Non tamen ita se commendauit haec opinio, ut non viri praeclari, abiecto antiquitatis praecudicio, perspicerent clarissime, infirmis eam niti argumentis, id quod varia ratione demonstrauerunt Io. Clericus in Epist. Critic. VII. Aeg. Menagius ad Laërtium L. III. Io. Frid. Buddeus in Hist. V. T. Tom. II. Iac. Basnage Hist. des Iuifs L. III. ch. 20. Rad. Cudworthus p. 635. et alii.

vero, quae adferunt, vel ex rationis sanioris lumine inno-tescunt, vel si rite spectentur, longe alia referunt, ac sacra volunt oracula, id quod vel solum adorandae Trinitatis mysterium luculenter illustrat. Illud enim a Trinitate Platonica adeo discedit, vt mirum vtique sit, qui fieri potuerit, vt tanti viri Platonis doctrinam cum Mosaica consentire fuerint arbitrati. Tres enim illae diuinae personae, vnde tamquam ex initiis suis, res vniuersas profluxisse opinabantur, fuerunt $\epsilon\nu$, $\nu\epsilon\iota$, et $\psi\upsilon\chi\eta$, seu monas, mens, et anima. Quare et alii recte reiecerunt, quicquid in Platone huic doctrinae velificari videtur, ad poëticum dicendi genus, notiones animi, vel attributa Dei profanorum scriptorum more in personas mutans, vel personarum habitu potius inducens. Afferunt denique viri illi clarissimi Homericas Hesiodaeque fabulas, iisdem, vt putant, quibus Moses fuerit vsus, dictionibus conscriptas, v. g. de Oto, et Ephialto, ossam Olympo superstruentibus, a turri Babylonica deductis, de Ate, diabolum e caelo deiectum designante, de hortis Adonidis, et Hesperidum a Paradiso deriuatis, de Niobe, ac Baucide, Philemonis vxore, Lothi coniugem, in saxum conuersam denotante, de Iphigenia, a Iephtae filia desumpta. Quare et inde colligunt, haec omnia ex sacro codice hos poëtas in sua transtulisse carmina. Sed admodum debilem haec exempla habent similitudinis cum Mose, aliisque diuinis scriptoribus vmbra. Et quis denique est, quem fugiat? omnes ac singulas gentes multas communes de Deo rebusque diuinis habuisse opiniones atque traditiones.

Ex his, quae modo disputauimus, satis liquet, scriptores profanos, qui populi Iudaici historiam adgressi sunt, indubitata rerum huius gentis cognitione non fuisse imbutos. Restat nunc, vt de altera historiarum conditoris virtute, voluntate nimirum ac studio verum scribendi, dicamus. Sed ab huius rei vberiori disquisitione nos reuocat Natalis DVCIS nostri regnantis, FRIDERICI, laetissimus. Immortales non modo DEO O. M. agent gratias, quod votorum, superioribus annis pro serenissimi DVCIS salute ac prosperitate publice nuncupatorum, fumus damnati, sed et diutinam Eiusdem

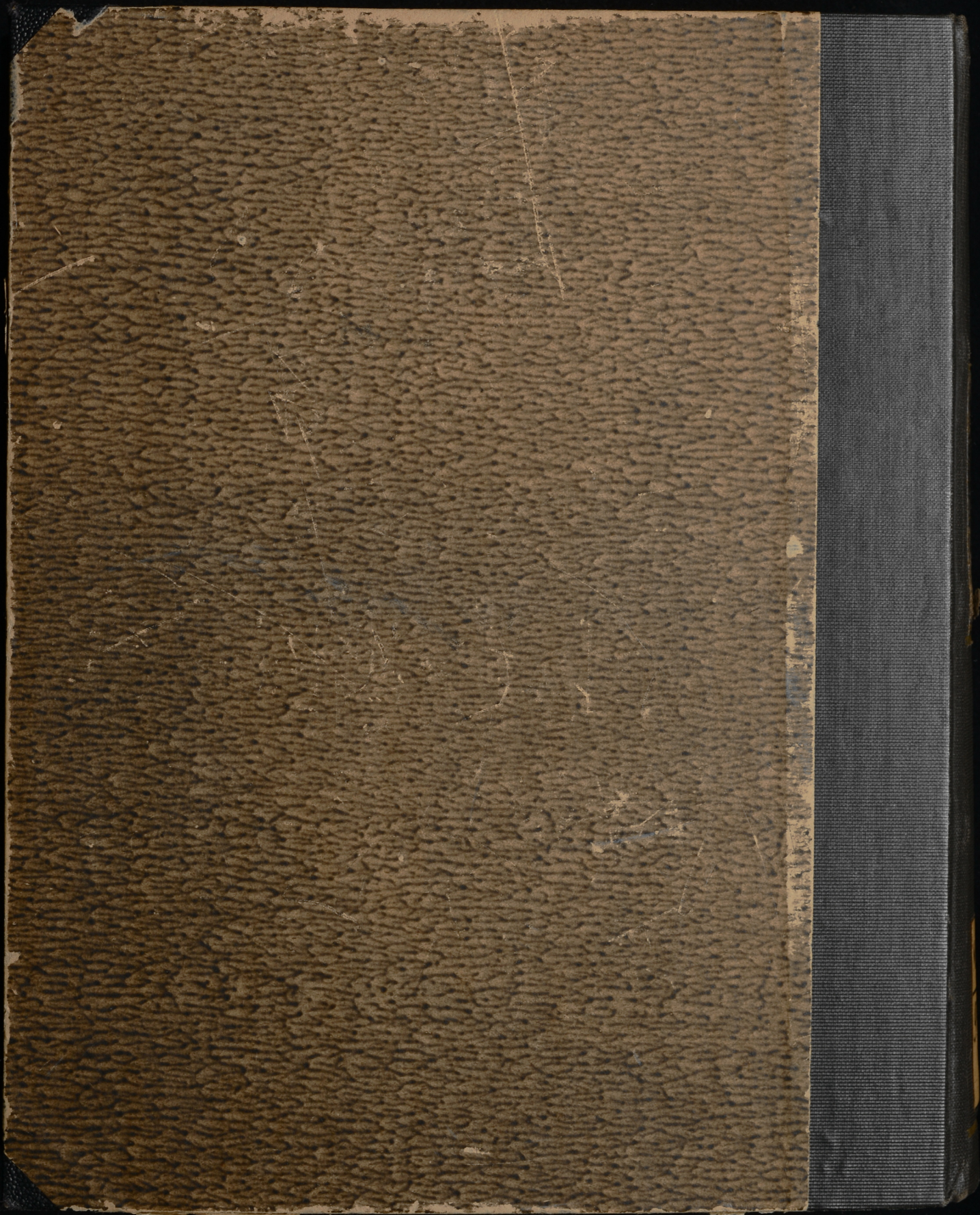
dem felicitatem porro a summo vitae arbitro impetrare fatagent nonnulli Iuuenes, ad meliora quaeuis adspirantes. Dicent namque crastino die post horam IV. pomeridianam hoc ordine.

- I. GODOFREDVS IACOBVS CHRISTIANVS PRÜSSING, Badendieck-Megapolitanus: de Principum die Natali, scholis sacro, orationem Germanicam dicet.
- II. IOANNES IACOBVS KOCH, Gustrouiensis; Horatii verba in arte Poetica: filuestres homines sacer interpretresque Deorum seqq. carmine Latino interpretabitur.
- III. ADOLPHVS FRIDERICVS VTERMARCK, Gnoyensis, de Principe, non praeceptis, sed exemplis instituendo, Duce Plinio in L. III. Epist. XVIII. Gallice declamabit.
- IV. RVDOLPHVS FRIDERICVS CARNATZ, Parchimensis, de vero vitae longaeuae conceptu orationem habebit Germanicam.
- V. BERNHARDVS IACOBVS DANIEL NEVMANN, Gustrouiensis, verba Curtii: perniciofa est adulatio, perpetuum Regum malum, quorum opes saepius assentatio, quam hostis euertit, Libr. VIII. C. V. oratione illustrabit Latina.
- VI. CAROLVS GVSTAVVS FRIDERICVS NEVMANN, Gustrouiensis, Prudentii versus:
Nimirum pulchre quidam doctissimus, esset publica res, inquit, tunc fortunata fatis, si vel Reges saperent, vel regnarent sapientes, carmine exponet Germanico.

Vos denique rogatos volo quam officiosissime, Gustrouiae nostrae praesidia partim, partim decora, Viri Omnium ordinum spectatissimi, vt pietatem votaue nostra accendatis, orationesque Tanti DVCIS Natali sacratas beneuolentissimis excipere dignemini auribus.

P. P. Gustrouiae, d. VIII. Nouemb, c1o1oCCLXX.

als auf den Staat seyn. Er wird einer zügellosen
heit, woraus Spaltungen, Sectirerey, Verfol-
d Notten entspringen, mit sanftmüthigem Ernst
hun. Er weiß es, daß die Religion, die Christus
dem Staate gute Bürger, arbeitsame, aufrichtige,
ehrliebe und rechtschaffene Unterthanen verschaffet.
es, daß die so theuer erworbene Bekenntnißbücher
irche eine Schutzwehr unsrer Ruhe und Sicherheit
onsübungen sind. Er wird daher diese gegen alle
ngen in seinen Schutz nehmen. Dem Höchsten
! daß wir noch in so manchem Minister, von dessen
Weisheit und Klugheit die Wohlfahrt ganzer
abhänget, einen Freund Christi, der seiner Reli-
e macht, hochzuschätzen, das Glück und die Freude

dieser Betrachtung giebt mir die milde Stiftung,
thätige Gesinnung Sr. Excellenz des Hochwohl-
en Herrn, Herrn Christian Ulrich von Ke-
— — — gegen unsern Musentempel Gele-
Nach diesem Institut, welches dem Herrn Behei-
zum unvergeßlichen Ruhm gereichen wird, soll das
t der Reformation des großen Luthers am 31sten
durch eine deutsche Rede, welche der Feyer dieses
maß ist, vor den öffentlichen Lehrstunden dem Höch-
Preise jährlich erneuert, und unter fleißige und ge-
schüler Bücher ausgetheilet werden. Keine Zeit
wohl mehr die Erneuerung dieser Wohlthaten, wel-
seiner Kirche erwiesen, als eben die gegenwärtige,
e von so vielen verkannt werden. Der Herr Ge-
th hatte im vorigen Jahre sein funfzigjähriges Amts-
auf einem seiner Rittergüter gefeyret, und war
n von dem Allerhöchsten mit vieler Munterkeit des
und Leibes gesegneten hohen Alter von einer zahl-
reichen

